

Offentliggjort d. 22. oktober 2013

Proces – fremlæggelse af juridiske responsa - Højesterets dom af 11/10 2013, jf. nr. 159/2013 [©]

*Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen*

www.v.dk

Højesteret fandt ved en kendelse af 11/10 2013, at et ensidigt indhentet juridisk responsum om dansk ret kunne indgå i en sag på samme måde som partsindlæg og juridisk litteratur.

Højesteret har ved en kendelse af 11/10 2013 truffet en afgørelse om en parts adgang til at fremlægge et juridisk responsum under sagens behandling ved domstolene. Kendelsen har betydning ikke blot for den konkrete sag, der vedrørte opsigelsen af en forhandleraftale mellem Telia Danmark og Telekæden A/S om salg af Telia-produkter, men for stort set ethvert tænkeligt retsområde, og herunder også på skatteområdet.

Anvendelse af juridiske responsa i domstolsprocessen er ikke reguleret i lovgivningen, det vil i første række sige i retsplejeloven. Domstolspraksis på området kan næppe betegnes som helt stringent, og spørgsmålet har været omdiskuteret i teorien.

Tidligere domstolspraksis om fremlæggelse af juridiske responsa beskrives af Lyng Andersen og Gomard i en kommentar i UfR 1997B231 til Højesterets kendelse ref. i UfR 1996.1293H, jf. tidligere UfR 1996.821V derhen, at retsstillingen frem til 1996 var den, at Østre Landsret tillod fremlæggelse, medens Vestre Landsret nægtede fremlæggelse, når den anden part protesterede. Kendelsen ref. i UfR 1991.471/1V lader dog forstå, at ikke alle dommere i Vestre Landsret var enig i denne linie. Den dissentierende dommer ville således i denne sag tillade fremlæggelse af et ensidigt indhentet responsum med den nærliggende begrundelse, at dommeren ikke fandt grundlag for at afskære

Offentliggjort d. 22. oktober 2013

sagsøgte - der begærede responsaet fremlagt - ”...fra at påberåbe sig og citere fra det indhentede responsum, og da rettens efterprøvelse af de synspunkter, der herved fremkommer, formentlig vil kunne lettes ved en gennemlæsning af det indhentede responsum, stemmer denne dommer for at tage sagsøgtes begæring om fremlæggelse til følge.”

Med Vestre Landsrets kendelse ref. i UfR 1996.821V tillod en enig Vestre Landsret imidlertid fremlæggelse af et ensidigt indhentet, juridisk responsum med præmisser, der i sin helhed svarede til dissensen i UfR 1991.471/1V.

Vestre Landsrets kendelse blev dog underkendt af Højesteret senere samme år med kendelsen ref. i UfR 1996.1293/1H med den kortfattede begrundelse, at ”Højesteret finder, at det ikke mod kærendes protest kan tillades indkærede at fremlægge det omhandlede juridiske responsum, der ensidigt er indhentet af indkærede.”

Højesteret stod i den senere sag ref. i UfR 1998.276H fast på denne linie; i den konkrete sag med den uddybende begrundelse, at ”Docent Morten Wegeners responsum udtaler sig – på grundlag af de oplysninger, som Pandora Ejendomsmæglerfirma har givet ham – om, hvorvidt firmaets virksomhed er en overtrædelse af lov om omsætning af fast ejendom. Ved juridiske responsa, der indhentes alene af den ene part fra en ekspert, den pågældende selv har valgt, er der generelt en risiko for, at den måde, hvorpå problemet er blevet forelagt eksperten, kan påvirke udtalelsens indhold. I det foreliggende tilfælde eksisterer denne risiko, selv om udtalelsen ikke er udarbejdet med henblik på den verserende sag. Det kan endvidere ikke i denne forbindelse tillægges betydning, at firmaet under retssagen ikke er repræsenteret ved advokat.”

Østre Landsrets tilslutning til denne linie har dog ikke været udelt, jf. nærmere nedenfor.

Som allerede nævnt har spørgsmålet om adgangen til at fremlægge juridiske responsa været omdiskuteret i teorien, se herved Lego Andersen, Juristen 1976, s. 468 ff. og 1977, s. 146 ff., Rønnov, Juristen 1977, s. 47 ff., Polack, Juristen 1977, s. 148, Erik Andersen, Juristen 1977, s. 149 og Jens Møller, Juristen 1992, s. 96. En række af de her fremførte synspunkter er underkastet en nærmere behandling af Lyng Andersen og

Offentliggjort d. 22. oktober 2013

Gomard i UfR 1997B231 og senest Gomard m.fl., Civilprocessen, 7. udg., 2013, s. 605, note 59.

Med Højesterets kendelse af 11/10 2013 har Højesteret efter præmisserne at dømme nu på markant vis skiftet spor i spørgsmålet om adgang til at fremlægge juridiske responsa.

Den konkrete sag, der kun er summarisk omtalt i Højesterets kendelse, drejede sig om en godtgørelse efter handelsagentlovens § 25 i forbindelse med Telia Danmarks opsigelse af et samarbejde mellem Telia og Telekæden A/S om salg af Telia-produkter.

Telekæden A/S havde efter opsigelsen indhentet et responsum hos professor, dr. jur. Erik Werlauff om sagen, og Telekæden, der i stævningen havde henvist til dette responsum, ønskede responsaet tilladt fremlagt i sagen. Telia havde protesteret mod en sådan fremlæggelse, og denne protest blev taget til følge af Københavns Byret. Denne afgørelse blev siden ændret af Østre Landsret, der tillod responsaet fremlagt.

Sagen blev herefter indbragt for Højesteret, der tillod responsaet fremlagt, og da med nogle præmisser, der rækker langt videre end til den omtvistede sag. I påkendelsen af sagen deltog 7 dommere, herunder præsidenten for Højesteret, og med en enig Højesteret, er der næppe nogen tvivl om, at Højesteret har ønsket at udsende et generelt signal om ændring af den eksisterende retstilstand. Det kan tilføjes, at ingen af de dommere, der deltog i kendelserne ref. i UfR 1996.1293/1H henholdsvis i UfR 1998.276H, deltog i den nu foreliggende afgørelse.

Af Højesterets præmisser for kendelsen af 11/10 2013 fremgår, at

”Sagen angår, om et ensidigt indhentet responsum vedrørende dansk ret kan fremlægges som bevis i sagen eller indgå i sagen til brug for den juridiske argumentation.

Et juridisk responsum om dansk ret angår ikke bevisførelsen, og et sådant responsum kan derfor ikke fremlægges som bevis i sagen.

Der er ikke regler i retsplejeloven, som særligt regulerer, om et ensidigt indhentet juridisk responsum om dansk ret kan indgå i en sag til brug for den juridiske argumenta-

Offentliggjort d. 22. oktober 2013

tion. Retten skal bygge sin afgørelse på anvendelse af gældende dansk ret. Parterne vil i almindelighed behandle sagens juridiske problemer i deres processkrifter og i deres procedure, og det er ikke usædvanligt, at parterne til brug for deres procedure har udarbejdet en materialesamling, der indeholder de relevante retsregler, juridisk litteratur mv.

På denne baggrund finder Højesteret, at et ensidigt indhentet juridisk responsum om dansk ret kan indgå i en sag på samme måde som partsindlæg og juridisk litteratur. Professor, dr.jur. Erik Werlauffs responsum af 30. juni 2011 kan således indgå i sagen til brug for den juridiske argumentation, men ikke som bevis.”

Som præmisserne er formuleret, er der, som allerede anført, næppe nogen tvivl om, at Højesterets kendelse vil kunne få betydning for stort set ethvert tænkeligt retsområde, herunder for skatteretten. Og netop skatteretten er formentligt et af de områder, hvor anvendelse af responsa kan tænkes at blive ganske udbredt som følge af retsområdets kompleksitet og stedse udvikling.

— o —